

Les espines de la rosa

ASSAIG

JOAN AGUT

Consuelo de Saint-Exupéry, *Memòries de la rosa*. Traducció d'Albert Subirats. Proa. Barcelona, 2001.

Conec una flor única en el món", diu el Petit Príncep quan parla de la seva flor que un dia un xai, per inadvertència, podria menjar-se d'una mossegada, encara que les flors s'esforcin a fabricar espines que no serveixen per a res. Era una flor que el Petit Príncep mirava i ensuava però que no va saber comprendre i que "havia d'haver endevinat la seva tendresa". "Però era massa jove per a saber-la estimar". Era una flor orgullosa i contradictòria i que li va fer dir: "Em creia ric amb una flor única i no tinc res més que una rosa ordinària". I ara, 56 anys després de la desaparició del pilot de guerra, l'autor d'*El petit príncep*, la rosa del seu llibre més famós li mostra les seves espines en unes memòries, rescatades del bagul del passat, escrites a mitjans dels anys quaranta.

Consuelo de Saint-Exupéry era la rosa. Originària de la República del Salvador, nada el 1901, vídua del cònsol de Guatemala, Gómez Carrillo, exmarit de Raquel Meller, es va casar amb Antoine de Saint-Exupéry el 1931. Escultora de professió, Consuelo, la dona que no va

L'escriptor i aviador Antoine de Saint-Exupéry

arribar mai a parlar el francès sense accent, fou l'esposa sacrificada i sempre amant de l'escriptor, que en les seves

memòries relata les seves difícils relacions matrimonials amb l'autor de *Vol de nit*. Ella és la dona que li explicava histò-

ries, amb un caràcter fort que la salva en els moments més aspres de la vida conjugal.

CRONOLOGIA D'UNA RELACIÓ

Els records de Consuelo narren la trobada amb el seu Tonio a Buenos Aires el 1930, el seu accidentat festeig, les relacions amb la família d'ell, la instal·lació a París, la vida d'esposa, les dificultats amb Saint-Exupéry, les seves contínues infidelitats, el seu donjoanisme, els tendres retrobaments, els canvis de casa, les altres dones, la vida errant, els accidents d'aviació d'ell, els llibres i l'èxit literari del marit, l'èxode i la seva estada en la comunitat d'Oppède, a la Vaucluse, la marxa a Nova York, la solitud en la ciutat estrangera, els adéus de Tonio que se'n va a la guerra, fins a la desaparició i per sempre més del seu adorat home que tant l'ha feta patir. Unes memòries que mostren l'altra cara de l'admirat escriptor, la de l'home contradictori i arbitrari que la tirantza i explota sentimentalment sense que ella, malgrat les seves revoltes temporals i algunes infidelitats, el pugui deixar d'estimar. Una dona que apareix en les seves pròpies pàgines impulsiva i amorosa, innocent i submissa, resistent i desanimada, que accepta la seva sort perquè, com a bona catòlica, afirma: "Veritablement, quan el capellà diu que

estem casats per al pitjor i per al millor, és ben cert!".

Memòries de la rosa podria considerar-se com el llibre de l'espera, de l'espera de l'home que se li esmuny dels dits, que fuig i retorna, per a tornar a desaparèixer. Una crònica, en definitiva, d'uns amors difícils que contribueixen a conèixer l'escriptor des d'una perspectiva humana que esquadra el mite del creador del Petit Príncep i que les biografies han tendit a consolidar. Si algú va afirmar que realment no hi ha cap gran home per als seus ajudes de cambra, és molt més cert dir que darrere de molts grans noms de la literatura hi ha individus insuportables, egoistes i mesquins, en el redòs de la vida familiar, lluny dels oripells de la fama, que mullers, amants i fills han hagut de patir en les seves pròpies carns. El valor del llibre de Consuelo és que l'obra pot ser llegida com una novel·la que descriu un estrany amor entre un escriptor i una dona de pregones conviccions religioses, que invoca Déu constantment per a resistir unes relacions tempestuoses i problemàtiques. Les espines de la rosa són la seva amargor, el seu desànim, el dolor de viure un amor que, des de la perspectiva d'esposa, és correspost imperfectament. Un text, a estones colpidor, d'una dona que escriu per explicar la seva història i per a fer comprendre la seva veritat.

Benborser: trossos d'esperança

NARRATIVA

DAVID CAMINADA

Salvador Company, *El cel a trossos*. Empúries. Barcelona, 2001.

Potser algun dia aquestes paraules seran l'única resta, ignorada, del nostre poble oblidat". Aquesta cita, extreta de l'epíleg, defineix l'esperit d'*El cel a trossos*, opera prima de l'escriptor valencià Salvador Company. El llibre està situat a Benborser, un poblet de València, petit, fals i orfe d'identitat que ni tan sols "ix als mapes". I l'autor aprofitarà aquest marc, Benborser, per reflexionar sobre les esperances collectives, el passat, el present i el futur de la seva gent, i per entrar en l'ànima de molts dels seus ciutadans i trobar-hi els seus desitjos, els seus fracassos, els seus anhels.

De Salvador Company (València, 1970), poques coses en sabem fins ara. Del seu currículum ressalta que és doctor en filologia hispànica i que ha publicat obres de crítica i teo-

ria literària en revistes especialitzades. A més, i segons s'explica a la caràtula del llibre, és hereu de la millor tradició satírica valenciana i deutor tant d'Ausiàs March com de Vicent Andrés Estellés. Provenent, doncs, de l'àmbit teòric i doctrinal, Company es llança a l'aventura literària amb aquest *El cel a trossos*, una obra relativament breu (135 pàgines), però caracteritzada per ser un relat novel·lesc ràpid, directe i realista de Benborser i la seva gent.

LA VEU DELS HABITANTS

De situacions tràgiques, tràgicocòmiques, de relats de la crònica negra, d'infidelitats, d'estafes innocents i no tan innocents... n'hi ha a tot arreu. I, òbviament, també a Benborser. Per aquesta raó, a *El cel a trossos*, Salvador Company donarà veu als habitants d'aquest poble valencià perquè expliquin de forma directa la seva experiència personal i, de retruc, la del seu poble. Queda clar que quan un dels protagonistes pren la paraula i ex-

plica la seva experiència viscuda, el relat és subjectiu i, per tant, parcial i imperfecte. En aquest cas, i segons el lector vagi avançant en les pàgines del llibre, el relat serà completat i enriquit per altres punts de vista sobre la mateixa història, per l'explicació d'altres dels seus protagonistes. I això reforça la idea de pluralitat, d'història col·lectiva.

El cel a trossos no és una novel·la en el sentit estricte i lineal del concepte. Les històries que s'expliquen són diverses i l'ordre intern del relat té més a veure amb la necessitat dels seus protagonistes d'explicar què els ha passat, que no amb criteris cronològics o formals. El llibre està dividit en diversos capítols, cadascun dels quals porta un títol propi i que reflecteix, en alguns casos d'una forma gràfica i en d'altres d'una forma irònica, què s'hi relata. Dins aquest últim apartat citarem *Report d'un malentès*, en què es descriu la vetlla d'un mort i el xoc que pateix un familiar al descobrir que hi ha hagut un canvi de cadàvers i

que l'exposat no és el del seu parent.

Tot i que no és una novel·la en sentit estricte, ningú pot negar que *El cel a trossos* compon un retaule gairebé novel·lesc dels habitants d'aquest poblet valencià. En el pròleg del llibre, Company posa ràpidament en antecedents els lectors i explica la història de Benborser. I a partir d'aquí, seran els seus habitants els qui prendran la paraula. D'històries n'hi ha i de variades. Des del capellà del poble que es dedicava a vendre trossos de cel (incrementant els béns de la seva parròquia i donant un bon títol a l'autor del llibre) fins a l'aventura entre un jove i la viuda d'un escriptor local (Eveli Volero), viscuda en el marc d'una investigació sobre l'autenticitat d'un original literari, i que s'acabarà revelant com un veritable muntatge, amb aventura sexual a tres bandes i tractament psicoanalític posterior.

Al llarg de les pàgines del llibre, el lector descobrirà que la vida a Benborser també té

múltiples manifestacions i matisos: la vida conjugal, el drama del suïcidi, la delinqüència i l'assassinat, la corrupció municipal, els lligams familiars... I, característics d'un poble petit, per les seves pàgines també apareixeran personatges com el capellà (Don Celestí) i el campaner (Danielet Tamarit).

RÀPID, ÀGIL I DIRECTE

En la seva tècnica narrativa, Salvador Company usa un estil ràpid, àgil i directe que en alguns casos pot sorprendre el lector. Però la vida no és avorrida ni ho pot ser el relat dels qui expliquen la seva experiència. A més, Company combina importants dosis d'ironia per abordar aspectes dramàtics que tenen alguns dels relats.

El cel a trossos és una crònica de Benborser i la seva gent. Com si tinguessin un micròfon davant, els seus habitants aborden el seu passat, la situació actual i el futur. I componen un mosaic d'experiències, de records, de pors i de desitjos. Com els que recollia i administrava Don Celestí al vendre als feligresos trossos de cel.